

BUNUL ECONOM

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci.

ORGANUL

„Reuniunii economice în Orăștie“
Apare în fiecare Sâmbătă

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifa, cu prețuri moderate
Abonamentele și inserțiunile se plătesc înainte.

Îndreptarea stărilor rele.

Străduința oamenilor doritori de mărirea neamului lor, de ridicarea lui pe urmele și treptele altor popoare deja bine avântate, împuternicite, — este îndreptată într'acolo, ca stările rele pe care le află la poporul lor în una ori altă privință, să se lecuiască cât mai repede cu cele bune văzute și practisate la alte popoare.

Unii oameni de bine ai poporului, lucrează în felul acesta în cercul lor mai îngust, local, alții în cercuri mai largi, ear' cei ajunși sus de tot, în cercuri ce se întind peste întreaga țară, fiecare după starea lui, după puterea lui, după treapta lui. Ici vezi o Reuniune d. e. economică, sau de cetire sau de altă ajutorare a poporului, lucrând peste un ținut mai restrins, colea una peste un comitat, dincolo alta peste țara întreagă. Ear' nisuița e aceeași: ruperea vëlului de neștiință de pe ochii poporului în cutare ori cutare privință, deschiderea ochilor lui spre căile mai luminoase, mai spre soare, decât cele prin înghețul de azi, pe care umblă. Căci e mare încă întunerecul prin care orbecă popoarele.

Luăm o pildă: Țeranii români din România, sunt dintre aceia, cari ca rari alții, au puțința a cultiva grădini mari, căci au pământ destul. Și ei și au grădini, ba și pomi prin grădini, mai ales însă pruni mulți-mulți. Pruna este o poamă, care, cum vedem bine, trece foarte tare, căci poate fi întrebuințată pentru facerea de rachiu, pentru fabricare de lictar, și pentru a fi păstrate în formă uscată, căci se caută tare peste iarnă, și de bogați și de sêraci.

Așa fiind, nu e nimic mai trist, cum am zice atestat mai slab, pentru un popor ca cel din România, decât aceea, să trebuiască să-și aducă el, pentru trebuințele orașelor și chiar satelor, prune uscate din țeri străine! Și

lucrul acesta să întemplă în România! In fiecare an se aduc din Franca în preț de milioane, prune uscate închise în cutii, și se vënd în România cea care vara are prune la ea acasă, cât puțin alte țeri!

Este o gospodărie rea aceasta, și pricina ei e una singură: neștiința, trista și neagra neștiință a poporului, de a face mai bine decum face. El a învățat să facă din prune — »țuică«, și din țuică încolo puțin altă. Pentru țuică apoi își pune capul și se ia de piept cu oastea pentru-că a cutezat guvernul a pune nițică dare pe ea. Să lasă împușcat, dar' țuica nu și-o dă la măsură de dare, el vrea s'o bea așa ieftină și în tignă. Ear' dacă nu și nu, apoi mai bine — își tae toți prunii! Rêu face. Căci n'are decât să urmărească lucrarea aceluiași guvern care i-a adus legea cu darea pe țuică, și va afla că el vrea să aducă și altă lege, tot privind prunele:

Ministrul domeniilor a pregătit o lege, prin care se se încuragieze în măsură foarte mare industria fructelor uscate. Să știe că această industrie e foarte bănoasă. Fructele uscate, firește cele bine uscate (nu pline de cenușă de pe vatra cuptorului și unele arse, altele abia călite), se caută tare. Ear' ca să ai fructe aievea bine uscate să întrebuințezi cuptoare anume de uscat poame (Reuniunea română agricolă dela Sibiu încă a așezat un atare cuptor, foarte bun, în Seliște). Guvernul român, prin noua lege, va ierta toată vama și va da ajutoare de bani aceluia, care își vor aduce atari cuptoare din străinătate, unde se află. Și vor putea atunci dușmanii legii țuicii, să-și usuce prunele și să le vëndă ei în locurile cari azi își acopăr trebuința, aducându-le cu mari cheltueli, din țeri îndepărtate. Nu numai, ci vor putea ei să trimită în afară și să facă frumoși bani, căci se caută. Și se va produce

țuică mai puțină, deci beție și ruinare a sănătății mai puțină, și mai multă hrană bună și mai mulți bani frumoși.

Lucrarea ministeriului român de domenii în punctul acesta, e o lucrare bună, bună pentru popor, pe care vrea să-și pornească pe căi nouă de câștig, și bună pentru stat, care și el va avea câștig din sporirea industriei acesteia.

Noi am dat cetitorilor nostri știri, ca să vadă cum în toate părțile oamenii de bine ai poporului nisuesc a-l ridica în cele ale economiei sale, a-l face să bată căi mai nouă, mai luminate, căci prin asta îl ridică peste tot.

Incerce dar' și oamenii nostri tot ce aud că e nou în economie și ce le e în puțință și lor să înoiască, căci spre propriul bine vor încerca.

Pentru gimnasiul din Brad.

Dăm cu plăcere loc apelului de mai jos, care înseamnă începutul unei stăruiri mai cu dinadinsul pe lângă marimimă publicului nostru român, ca să contribue la ridicarea unei însemnate propte susțitoare a acestui prețios institut de învățământ. Masa studenților ar fi un magnet pentru tinerii buni din ținut, ca să tragă la acest gimnasiu, asigurându-i numărul de ascultători și mărindu-i viitorul. Iată Apelul din vorbă:

Intre împrejurările de astăzi, dacă vom un viitor sigur și fericit, datori suntem, să ne fortificăm mereu.

Școalele noastre sunt cetatea noastră de căpetenie, unde ne înarmăm cu armele cele mai tari în lupta vieții, cu învățatură, știință, cultură. Fără învățatură traiul ne este greu, fără știință suntem o oaste desarmată, fără cultură heloții popoarelor culte.

Fără îndoială omul poate înainta în învățatură, știință, cultură, dacă nu e silit să se lupte din cale afară contra neajunsurilor materiale pentru existență, cari îi storc puterile fizice, și-i scurtează zilele vieții.

Gimnasiul rom. gr.-or. din Brad cu neînsemnate excepțiuni e frecventat aproape numai de fiii de țărani, de meseriași și de băiași români. Cine le vede traiul, cine le cunoaște dorul de învățătură, rămâne frânt de milă, și dacă îi dă mâna, nu poate să nu le tindă ajutor. Pentru a veni în ajutorul părinților elevilor săraci, dar' buni și diligenți, încă în 1894 s'a pus prin tinerimea studioasă din Zarand și jur, basă Fondului Masa studenților dela gimnasiul din Brad, prin darea unei reprezentațiuni teatrale și tot pe calea aceasta s'a sporit până acum, primind din când în când dăruiri parte dela societăți de credit, parte dela privați „cununi eterne“.

Ca acest fond să aibă o basă mai sigură și mai durabilă, decât ca fiind avisat numai la dăni sporadice și nesigure ale binevoitorilor, ca foloasele acestui fond să fie mai mănoase și să se poată pune în praxă negreșit și cât mai curând, am aflat de consult, împreună cu tinerimea studioasă din Zarand și jur, să creăm o „Reuniune pentru Masa studenților“.

Datorință sfântă avem, ca cu toții în unire și după-cum ne dă mâna, să ne înscriem ca membri ai acestei Reuniuni nobile, să sărim la timp în ajutorul elevilor săraci.

Facem apel cătră toți binevoitorii gimnasiului nostru și-ai elevilor lui buni! Dumnezeu cu noi!

Brad la 15 Nov. 1900.

George Fula,
învățător.

Vasile Boncu,
profesor gimnas.

Nerva Oncu,
jurist.

La redacția foii noastre se află depusă coală de subscriere. Indemnăm

FOIȚĂ

ÎN PUSTIU

În genunchi privind spre Meca
Beduinul se închină,
Raze palide presară
Trista nopților regină.

Și 'n pustiu fără margini
Ca o mare 'n neclintire
Rugăciunea lui se 'ngână
Cu a leilor răcnire.

Înzadar, nici o putere
Nu-i aduce alinare,
Nici o mână nu-i arată
Vre-o potecă de scăpare.

Moartea vine nevăzută,
Palidă privește luna,
Beduinul capul pleacă
Adormind pe totdeauna.

Și 'n pustiu fără margini
Ca o mare 'n neclintire
Ultimul suspin se 'ngână
Cu a leilor răcnire.

MOSCUNA

cu toată inima pe bunii noștri cetitori din loc și apropiere, a să înscrie pe această coală, care cu cât îi dă mâna, noi vom trimite sumele adunate, la adresa lor, ear' cei din depărtare, care poate n'ajung a primi liste, să nu aștepte alte îmbieri deosebite, ci să trimită de-adreptul prin postă la adresa dlui Boneu înscrierea între membrii Reuniunii pentru Masa studenților din Brad. Fac un lucru plăcut și lui D-zău și oamenilor. Noi vom publica pe binevoitorii spriginitori ai acestei cauze.

AGRICULTURA

Calendar. (Decembrie).

Acasă. Economi și econoame întrebuințați bine timpul iernii. De lucru găsiți și acum, aproape ca și peste vară. Drept că ziua e numai pe jumătate ca în dricul verii, de aceea lucrările de pe afară și din pricina aceasta trebuie împuținate; în schimbul acestora însă vi-se imbie alte îndeletniciri prea bune și folositoare.

Răscoliți și cerneți cât de adeseori bucatele, pentru-ca ele să fie cât se poate de curate.

Diregeți uneltele și mașinile economice. Aduceți lemne de foc și de lucru.

Astupați ferestrele pivniței cu gunoiu sau paie. Afumați cu peatră pucioasă și aerisați din când în când pe timp frumos pivnița în care lucrurile muțezesc cu înlesnire. Țineți buțile neîncetate pline. Vinurile albe cari s'au așezat în deplină măsură, le puteți trage.

Nu scăpați din vedere napii, grumpele și poamele puse spre păstrare. Înlatu-

rați cele stricate, ca să nu se molipsească și cele sănătoase.

Ingrijiiți ca grajdurile să fie călduroase. În astfel de grajduri se poate cruța mult nutreț; dar premețiți cât de adeseori aerul din grajd. Aerul curat e foarte binefăcător sanității animalelor. Fînd timpul frumos și domol, lăsați animalele să petreacă adeseori pe afară; mișcarea le e de neapărată trebuință și peste iarnă. Teselați și periați zilnic animalele, pentru-că curățenia le e nespuse de folositoare, și timp aveți spre acest sfîșit. Dați animalelor nutrețul în porțiuni mici, ca să adune și roadă tot ce li-se pune înainte. Dați totdeauna nutrețul cel mai rău dintâiu și cel mai bun la urmă. Opăriți pleava și amestecați-o cu napi sau grumpene tăiate. Ingrijiiți-vă de mașini pentru tăierea fînului păios, a cocenilor de cucuruz, a paielelor și napilor. Cu chipul acesta se cruța nutreț foarte mult și vitele se nutresc mai bine și se îngrășe. Nu uitați a da vite'or și sare. Adăpați vitele cu apă de fântână, ținută în grajd de azi pe mâne. Peste iarnă multe vite se bolnăvesc din pricina, că beau apă prea rece. Ageriți potcoavele cailor de hamca, lunecând, să nu se primejduiască, și peste tot potcoviți și boii de jug. Grijiți să nu se răcească caii încălziiți în timpul lucrului, stând prea mult descoperiți afară sau în grajdul rece. Acum e timp potrivit pentru a învăța mînzii la ham. Așterneți din greu animalelor.

Ingrijiiți de hrană bună și în regulă pentru porcii de îngrășat, cum și de așternut călduros.

Grijiți de galițe mai bine decât în alt timp, pentru-că acum pe afară nu găsec aproape nimic de mâncare. Bine ținute cu grăunțe, cu apă caldă și în locuri destule de adăpostite, găinile nu încetează a oua și în timpul iernii.

Intocmiți-vă gropi de gunoiu în toată regula.

permitea așa ceva, dar' și dînsa încungiura a atinge coarda aceasta. Suferiam amîndoi, fără a ne spune suferința, și dacă ochii n'ar fi tălcuitorii în casuri de acestea, am fi rămas cu suferința tainică pentru totdeauna.

Dar' atunci când n'ai cuvinte, când ceva greu îți apasă sufletul, când inima-ți arde fără astîmpăr, atunci ochii îți vin în ajutor. Și ochi avea și Anicuța, dar' ce ochi, Doamne! ochi de foc, pe cari privind-i te cutremurai de dorul ascuns, de plăcere...

Așa treceau zilele dulci și nopți grele, ear' eu și Anuța eram amoroși peste măsură.

Spre seară în o zi frumoasă, printre frunze zimbeau merele roșii și prunele vineții, ear' noi ne zbeguam atingîndu-le și rupînd câte unul, mai mult ca să se pară că facem ceva, căci în realitate nici nu ne dam seama de ceea-ce făceam, fiindcă privirile noastre nu se mai despărțiau.

Când mă cuget cu câtă tărie a înzestrat D-zău ochiul omenesc, sunt de credința, că singurii ochii ar fi destul ca două inimi iubitoare să se înțeleagă, ne mai avînd trebuință de cuvinte.

Și Anicuța nici că mai vorbia, ea tăcea

N Ă T Ă N G ..

Cunoșteam demult pe Anuța, dar' trăind departe unul de altul, rar ne întâlneam. Ne înstreinasem, încât nu credeam c'o să ne mai revedem. Însă vorba ceea: munte cu munte nu se întâlnește...

Întîmplarea a adus cu sine, că am petrecut în O. timp mai îndelungat. Spre cea mai mare mirare aflai că și Anuța era acolo.

Și acum iată iarăși zilnic ne vedem. Din întîlnirile zilnice, începî a se naște în sufletul meu o atragere față de ea, care crescînd mereu, mă pomenii deodată, că n'ar fi putut trece o zi să nu o ved.

Ea tusesese cam nepăsătoare față de privirile mele calde, dar' în curînd și în sufletul ei să aprinse focul ascuns, pe care — când ne întâlneam, — zadarnic căuta a a-l ascunde. Inimile noastre se împreteniseră atât de mult, încât cel mai plăcut lucru era pentru noi când ne vedeam singuri.

N'aș fi îndrăsnit să-i spun măcar un cuvînt de iubire, respectul față de ea nu-mi

In grădina. Nefiind pământul înghețat, puteți sămăna și acum simburii de poame, puteți răsădi pădureți și altoi. Săpați în jurul pomilor și gunoiți cu compost, cu gunoiu putred sau urină apăsătoare. Săpați gropi pentru pomii ce voți a răsădi în primăvară. Săpați și rigolați grădinile peste tot și le gunoiți cât de bine. Imprejmuți trunchiul altoilor tineri cu mărăcini pentru a-i scuti de iepuri; ear' în contra frigului ungeți trunchiul lor cu o amestecătură din zamă de var, balegă de vită, pământ galben și sânge. Stărpiți omidele și păpușile acestora. Tăiați crengile uscate tocmai de lângă trunchiu, sau de lângă creanga din care sunt crescute. Neteziți bine tăietura, și rana o ungeți cu ciruială din lut și pęcură. Tăiați pomii uscați, și îngăduind timpul, scoateți trupinile.

Pe cât timp e ger și puțină zăpadă, acoperiți sălata răsădită și alte legumi cu frunze. Gătiți straturi calde pentru curechii și călărașe.

In stupină. Faceți toate pregătirile trebuincioase, ca stupii să nu fie neliniștiți prin șoareci, paseri, pisici, sau prin orice sgomot mare în apropierea stupinei. Imblojiți bine coșnițele. Scutiți-le chiar și de razele soarelui.

In agri, fēnațe și vii. Cărați gunoiu, și îngăduind timpul, continuați a face ogoarele adânci de iarnă. Trageți brezde de scurgere în holde. Faceți șanțuri și canaluri. Obliti locuri gropănoase și destundați rozoare.

Spargeți țelini. Gunoiți pe deasupra livezile. Scoateți tufe, stărpiți mărăcinii și înlăturați petritele.

Gunoiți și rigolați viile.

Faceți socoteală despre venitele și cheltuelile de peste an. Fără de o astfel de socoteală mulți dau de ripă.

Și după-ce în timpul zilei ați isprăvit unele sau altele din cele înșirate aici, vę

și mă privea, își luase o înfățișare de statuă; în mână cu un mēr roșu, fața-i devenise palidă, ear' buzele i-sę mișcau tremurătoare..

O prinsei de braț și ne așezarăm pe o bancă din apropiere. Din fața ei o rază de raiu pământesc transpira, era atât de frumoasă, cum nici când nu mi-s'a părut. Pentru-ca sę mă conving de e trează, ori visează, îi ating încetinel frumoasa-i față, mângăindu-o pe frunte; ear' ea se trezește ca dintr'un vis, mă privește cu ochi schinteetori și cu o voce ce exprima nemulțumire îmi zice: Nătângule!

Trecuseră mai multe zile, când într'o seară luăm eară calea fatală din ziua amintită. De astă-dată n'am mai rupt mēre, ci ne-am așezat liniștiți pe pajiștea verde, privind numa la frumoasele plantațiuni din jurul nostru.

Anicuța pārea foarte îngădurată, era adâncită în cine știe ce cugete, era aproape fără voe. Mę încercam a o înveseli, îi făcea haz chiar, dar' nu se însufleția. Ajunsesem ear' la jocul mut al nostru; cuvintele nu mai aveau sens.

Pentru-ca sę numai fiu nătâng, o prind peste mijloc o strâng ușor la piet, ea începū

mai rēman 16 ciasuri de noapte, din cari vr'o 8 pentru somn, și alte opt pentru a fi întrebuintate cu folos. Eată cum:

Cei-ce aveți copii, petreceți cu drag între ei. Adunați și pe cei mici și pe cei mai mari în mijlocul vostru. Puneți pe cei mai pricepuți sę ajute la învățatură pe cei mai nepricepuți, și însivę nu căutați nici o osteneală pentru a-i lumina și a-i face sę îndrăgească cartea.

Rețineți și pe juri dela umblete pustii și stăruiți sę cetească cărți și gazete. Cetiți însivę, dacă știți. Dacă n'ați ști, obișnuiți-vę a asculta pe alții; și cu deosebire nu vę pregetați a lua parte la prelegeri economice sau la cursuri de meserii, ce s'ar ținea în comună.

Femeile harnice și pricepute sunt și în acest timp destul de îmbulzite de lucru. Tors, țesut, cusut, cărpit, spălat, curățenia casei, îngrijirea copiilor ș. a., nu le dă răgaz de odichnă în mare parte nici chiar noaptea.

Bărbații sunt datori sę iee de pildă femeile lor harnice, întrebuintând și ei zilele și nopțile de iarnă cu lucruri aevea folositoare. Indeosebi sę încungiuare cărcima, jocul de cărți și alte îndeletniciri păgubitoare.

Mașina de tăiat nutreț.

A ținea vite bune cu nutreț pe cât se poate mai puțin, trebuie sę fie ținta fiecărui plugar. Și această țintă se poate ajunge în mare parte cu ajutorul mașinei de tăiat nutreț. Tocmai de aceea în economiile mai mari s'a introdus pretutindenea această sculă prețioasă. O vedem introdusă în cele mai multe economii ale Sașilor și chiar și de Români nostri, locuitori ai

a se desface de mine, mă certă mereu, semne de furtună... însă trecę oare. Nu peste mult ea încetase cu cearta, și eu — o sărutam cu foc.

Când s'a trezit din această beție sufletească, cuvântul întâiu rostit i-a fost: Urîtule!... Poftim..., mai deunăzi fusesem nătâng, acum și urît. Mândre vorbe dar' venind ele dela Anicuța, nu supērau.

Ea deveni acum mai vorbitoare, rupse două mere de pe o ramură, și unul mi'l dete mie. Îi mulțămii și i-l plății.

Fericirea noastră a mai durat câteva zile. Anicuța a plecat, ear' eu am mai stat o zi; mi-am deplâns amorul scurt, apoi m'am pornit la drum, și pe Anicuța n'am mai văzut-o de-atunci...

Dar' vorba ceea: munte cu munte nu sę întâlnește... Mai știu eu unde voi întâlni-o ear' și vom conțina firul întrerupt. Când o voi mai întâlni, nu știu, dar' una o știu de sigur, că atunci „nătâng“ nu mi va mai zic, „urît“ poatecă mai frumos nu m'am făcut.

NICU

orașelor. Pe la sate mai puțin. Și nr'a trebui cruțate cheltuelile, ce se cer pentru agonisirea acestei mașine; căci ele se rēsplătesc într'un an, mult doi.

Nime nu se mai îndoiește că, dându-se tăiat, se face mare cruțare cu nutrețul și vitele se hrănesc mult mai bine. Nu numai paie, dar' și fēnul cocenos, păios și ploat sunt aruncate încoace și încolo, în urmă ajungēnd ca așternut; chiar și nutrețul ceva mai bun, fiind mare, nutrește rēu vita. Din contră, toate aceste tăiate cu mașina și făcute mestecătură, se mănâncă mai cu înlesnire, mai cu pōftă, fără sę se risipească ceva. Dacă din când în când acest nutreț sę stropește cu apă sărată, sau i-se adaugă napi tăiați, el devine și mai gustos și mai prețios.

Scurt, fără mașină de tăiat nutreț, nu se mai poate purta adevărată economie. In Sibiu, s. p. cui îi lipsește această mașină, o împrumută pentru plată pe câte o jumătate de zi sau pe ziua întreagă, și astfel ar trebui sę facă oamenii nostri și la sate.

Mașine de tăiat sunt de mai multe feluri. La fabricantul Andreiu Rieger în Sibiu, se află mașini cu 33, 47 și 72 fl., după mărime și bunătate.

Destul că, celui-ce-i dă mâna a-și cumpēra o astfel de mașină, nu-i va pārea rēu. Folosul îl va vedea în scurt timp. Dacă unul singur n'ar fi în stare sę o cumpere, însoțescă-se mai mulți.

Nu vę pregetați a introduce această mașină în economie. Cu ea veți cruța

INGHEȚUL MORȚII...

Ah, de ce, toamnă tu, cu zilele tale^s umede și reci, cu pomii ței desfrunziți, cu câmpul ruginiu, cu ploile și negurile tale, de ce aduci tu totdeauna aminte omului, de apropierea gerului vecinic, de rēceala mormentului?

De ce ne faci sę ne aduceim mereu și mereu aminte, că toate lucrurile în lumea asta sunt ca zilele verii pe care tu le-ai alun-gat, ca negurile tale care vor perî și ele, și după ele va veni înghețul zgribulit, fioros, păgân, de sub al cărui lințoliu știe D-zeu cine și ce va mai vedea primăvara!

Și mai virtos ești tu, toamnă, aducătoare aminte de trecerea unei vieți, și venirea alteia în urma ei și a rēnduri de vieți urmate de altele, a neamuri de oameni ce și-au trăit traiul și-au fost înlocuite de altele.

Adeverirea acestor melancolice reverii, sunt, de pildă, și numai cele 80.000 de mor-minte ce se deschid în fiecare zi pentru a înghiți pe oamenii stînși din lume, pe cei peste cari a trecut toamna și iarna și-a în

la nutreț zeci de floreni în fiecare an și veți putea să țineți vite mai multe și mai bune.

ROMUL SIMU

V I I E R I T

Indreptar

pentru manipularea în chip rațional a mustului și a vinului.

Instrucțiuni date de ministerul reg. u. de agricultură.

(Urmare).

Cum se face afumarea?

După obiceiul de toate zilele, afumarea buților goale, cum și a celor numai pe jumătate pline, se face așa, că o turtiță de pucioasă se acată de un drot și se sloboade aprinsă în bute, întepenind cu dopul drotul în gaură.

Felul acesta de afumare nu e bun. Și nu e bun, pe lângă scăderile deja arătate, încă și pentru aceea, că drotul bătând dopul peste el în gura buții, face acolo o urmă, un șanțuleț, din pricina căruia noi nu mai putem astupa desevirșit acea bute, căci prin urma drotului tot mereu poate intra aer în bute, ceea-ce nu e bine.

Pentru afumare se folosim totdeauna dopul anume de afumare, de care am vorbit și l'am descris în numărul 44 (dop prin mijlocul căruia trece un drot cu cârlig la capăt, de care acățăm turtița de pucioasă, și sub tur-

tins vëlul seu etern. Acestea ne dau 29 milioane de morți pe an!

Popoarele, se sting de asemenea. Nu de mult au perit Tasmanienii; alții își fac deja bagagele, ca bieții Hawaieni, și cea mai mare parte dintre popoarele Polneziei, cari cu toate astea sunt azi încă oameni frumoși și voinici. După un studiu al d-lui Vitoux, rasa israelită ar fi destinată să piară în curând (dar' mai n'o cred), precum și Indienii Americii de Nord.

Așa în lumea oamenilor.

În lumea animalelor, aceeași vedenie se produce. Mii de neamuri de animale nu mai sunt azi de cât în starea de fosile, adevărat nu mai există de loc. Au perit făcând loc altora. Ear' sub ochii nostri același lucru se urmează. Iată câteva pilde din lumea animalelor:

Urșii erau un neam de animale foarte numeroase în Europa-apuseană pe vremea împărăției romane, ear' azi ei au perit cu desevirșire din Anglia și din Franca. Au mai rămas încă, dar' foarte puțini, în munții Pirenei și încoace. Castorul, un animal care

țiță atârnă un fel de ulcică mică în care se cadă picurii de pucioasă ori zdrențele arse din aceea). Așa afumând, picurii ce-ar fi căzut în vâsutele de sub turtiță, îi putem curăți încălzind puțin vasul, și zdrențele arse din turtiță nu pot cădea în vin, precum cad dacă facem afumarea cea rea, care se face de cei mai mulți.

Limpezirea vinului.

Măestria de a limpezi vinul, nu e chemarea micului producător, ci a comerciantului de vinuri. Dela cultivatorul viiei, numai atâta se poate cere, ca strugurii ce i-a dat bunul D-zeu, să-i stoarcă copti cum se cade, mustul să-l stoarcă fără greșală, vinul cel nou să-l tragă de pe drojdi la soroacele sale, și atunci în un an, mult în doi, vinul se limpezește cât nu mai are lipsă de lucrări deosebite pentru limpezire. Oamenii pricepuți la vinuri, iau mai bucuroși vinuri de acestea limpezite de sine, decât de cele cari au fost limpezite prin ajutor măestrit.

Dar' fiindcă sunt totuși casuri că vinul rămâne turbure și omul mai bucuros pune pe masă un vin limpede ca cristalul, decât unul turbure, vom arăta cum se porcede pentru a limpezi vinul ce nu vrea să se limpezească la timp.

Materiile limpezitoare.

După felurile vinurilor, legea în-gădăue folosirea următoarelor materii

a supravețuit câtva timp ursului, a perit și el. Porcul mistreț și lupul au perit și ei din Anglia.

Așadar' Anglia a pierdut patru neamuri de animale, dar' în același timp a căpătat altele patru, aduse ori venite din afară: Șoarecele negru, șoarecele brun, epurele de casă și cerbul platycerc. Cele două din urmă feluri de animale au fost introduse de bună-voie, pentru-că sunt folositoare; cele două dintâi s'au introdus ele singure, călătorind gratis pe mare, în fundul corăbiilor. Prin umblarea corăbiilor dela o lume la alta, au răspândit șoarecii în toate regiunile globului. De altminteri, una din aceste specii va dispărea acolo unde se află în luptă cu cealaltă. Șoarecele negru pătrunse în Anglia abia în veacul XIV, și a trăit acolo fericit până când s'a ivit șoarecele brun, care i-a făcut un răboiu groaznic. Șoarecele negru e mai slab și va peri în curând. Aceasta va fi al cincilea neam de animale stins numai în Anglia.

Se zice că șoarecele negru este originar din Orient, și că s'a introdus în Europa în urma cruciadelor. Șoarecele brun ar fi ori-

ca mijloace de limpezire: gelatin, tanin, albuș de ou, lapte și așa numitul „pământ spaniol“.

Pentru a înlătura materiile turburătoare, se recomandă și strecurarea vinului având uneltele de lipsă, prin hârtie, prin cărbune sau azebst. Dar' aceste lucruri nu-s pentru proprietarii mici.

Ori-care chip de limpezire ni-l'am alege, de un lucru trebuie să ținem samă: vinul să fie deja cu desevirșire trecut peste ferbere, — căci dacă numai cât de cât vinul e încă în ferbere, beșicuțile ce se tot ridică din el, ridică și materia de limpezire ce am slobozit în el, și așa nici materia limpezitoare însăși nu se poate scobori la fund și nici materiile turburătoare nu le poate cobori cu sine în jos.

Să ajută dar' a să limpezi, numai vinuri deplin încetate de fert, dar' cari tot mai au o față turbure.

(Cei-ce s'ar interesa de felul cum se lucrează la limpezirea vinurilor cu oare-care din materiile înșirate mai sus, pot primi instrucțiuni anume).

Imbunătățirea mustului și a vinului.

În toamne reci, strugurii, se știe, nu se coc bine, și va fi multă acreală în struguri, ear' ploi prea multe aduc putrezirea și nimicirea bunelor așteptări ale viierilor. Iar' aceea o știe fiecare proprietar de viie, că din struguri ne-

ginar din Indii, și din Persia. Naturalistul Pallas spune că în 1727, în urma unui cutremur de pământ, niște bande enorme din acești șoareci trecură riul Volga lângă Astrakhan și apoi s'au răspândit în centrul și Apusul Europei. În 1753 șoarecele brun ajunse până la Paris, și a năvălit în Anglia cam pe la aceeași epocă. De altminteri el a cuprins lumea întreagă fiind foarte sporitor. Acum 30 de ani, un scandal mare s'a produs la New-York, prin faptul, că într'un spital de-acolo șoarecii deveniseră așa de îndrăgăneți, încât rodeau picioarele bolnavilor în timpul nopții!

Dar' cu toate aceste amănunte, unele serioase, altele hazlii, istoria rămâne aceeași: om după om se prăvale, neam după neam, oameni ori animale, și același lucru în lumea plantelor, a arborilor, a viețuitoarelor în apă, ba și a petrilor în pământ. Și de apropierea acestor stingeri, acestor apusuri eterne, ne aduci mereu și mereu aminte, tu melancolică și neguroasă toamnă.

copti sau putrezi, nu poti face un vin nici placut, nici aromatic, nici traianic.

Dar' aceea ce natura vitregă a unui an, a impeditat în dezvoltarea deplină a strugurilor, ne e cu putință să suplinim noi, dându-i materiile ce-i lipsesc. Și anume în must e iertat să punem zahar alb curat, ear' în vin spirit curat, sau acrima prea multă să o înlăturăm în chip potrivit. Aceasta o eartă și legea despre vinuri (art. 23 din 1893.)

Acele feluri de purcedere, cari slujesc la îmbunătățirea mustului sau a vinului, la împlinirea lipsurilor acelora, se numesc: Purcederi de îmbunătățire a vinurilor. Și ele sunt umătoarele:

(Va urma).

Un progres economic.

Tâlcuim azi, pe scurt, rostul banchetului dat în sara sfinților „Mihail și Gavril“ în hotelul „Central“ din loc, despre care am pomenit în numărul nostru trecut.

El a fost, cum bine a scos la iveală dl Dr. I. Mihiu în un toast, sərbătoarea unui progres economic foarte înveselitor, în afacerile economice românești din Orăștie.

Dl Rudolf Kaess s'a apucat în Orăștie de o întreprindere mare și frumoasă: să lumineze orașul cu lumină electrică. A cheltuit mult cu introducerea ei, ear' publicul, ca la ori-ce întreprindere nouă, nu i-a dat îndată tot spriginul de lipsă, încât întreprinzătorul ajunsese în oare-care strîntorare. S'a adresat atunci conducătorilor băncii românești „Ardeleana“, să-i deie spriginul bănesc de lipsă, imbiindu-le jumătate din venit ca la companiști. Știind prețului viitorul frumos al acestei întreprinderi, ce e o podoabă pentru orașul nostru, conducătorii „Ardeleniei“ au intrat la învoială cu dl Kaess. E încheiat contractul pe 30 de ani. Toți sunt de părere, că în curând această operație financiară a băncii, va răsplăti bine.

Pentru coperirea arangeamentului cu lumina electrică însă, dl Kaess a pus „Ardeleniei“ la dispoziție și venitul morii sale cu vapor. Aflarea unui bun arândător al acestei mori, era lucru greu, ear' fără de aceasta întreg arangeamentul cu electrica, era îndoios.

Direcțiunea „Ardeleniei“ a fost însă norocoasă a afla în sinul său propriu un întreprinzător vrednic de toată încrederea, pe dl Ioan I. Vulcu, comerciant în loc, un om foarte sîrguincios, care a luat asupra-și exploatarea morii. Trebuind la moară mari reparări, lărgiri, etc., și peste tot împreu-

nată fiind exploatarea ei cu mari cheltuieli, dl Vulcu și-a luat de tovarăș pe dl Petru Comșa, comerciant în Seliște.

După lucrări pregătitoare de luni de zile, în ziua sfinților Mihail și Gavril, s'a putut începe lucrarea în moară sub noii întreprinzători. Făcând după prânz sfințirea morii, — seara au dat banchetul, la care au luat parte: Dni Dr. Ioan Mihiu, directorul „Ardeleniei“, N. Vlad, Ios. de Obroș, Dr. Stefan Erdélyi, D. David, I. Vulcu, N. Andrei și I. Popovici, membri în Direcțiune; Dr. I. Pop, Dr. R. Dobo, A. Barcian și I. Branga, membri în com. de supraveghere; P. Belei, S. Vlad, V. Orboș, G. Buzdugan și I. Florea, funcționari, proprietarul contractant R. Kaess, dl Petru Comșa și fiul Ionel Comșa (Seliște), preotul Ioan Moța și inv. dir. C. Baicu.

S'au ținut mai multe vorbiri, cele mai multe cu temeinice priviri asupra stărilor noastre economice, asupra înaintărilor ce vedem desfășurându-se și asupra persoanelor ce au rol de căpetenie în aceste dezvoltări.

Dl Dr. Ioan Mihiu cel dintâi a închinat pentru dl Ioan I. Vulcu. I-a scos la iveală vrednicia personală, cunoscut fiind ca un comerciant foarte sîrguincios, cinstit și cu spirit de întreprindere în comerțul său. Pe terenul agricol și comercial, zice dl Dr. Mihiu, facem și noi Românii progrese simțite, dar' în al treilea ram de frunte economic, în industrie, stăm rău de tot. Mulțumită spiritului de întreprindere a dlui Vulcu și a soțului său în afacere, iată azi putem sərbători aci și un început de industrie prin frați de-ai nostri. Incheie cu »D-zeu să ajute!«

Dl N. Vlad arată meritele însemnate ale directorului băncii, dl Dr. Mihiu, precum în alte întreprinderi, așa și în jurul întregului acest arangement economic financiar al băncii, d-sa a fost spiritus motor în afacere, și fără de d-sa poate azi banca nu și-ar putea sərbători această însemnată lărgire a baselor sale economice financiare, lărgire ce a reușit în chip atât de solid și rentabil. Inchină pentru Dr. Mihiu, directorul băncii.

Dl Rudolf Kaess inchină tot pentru Dr. Mihiu, recunoscându-i aceleași merite în arangementul făcut; dl I. Vulcu mulțumește pentru frumoasele cuvinte cari i-le-a adresat dl Dr. Mihiu; Dr. Mihiu inchină pentru Dr. I. Pop zelosul nou președinte al comitetului de supraveghere.

Dl I. Moța scoate la iveală pe dl Petru Comșa, companistul dlui Vulcu. Arată câte sunt meritele dlui P. Comșa pentru răspândirea comerțului la noi Românii. Din Seliște, și de sub mână dlui Comșa s'au umplut satele în comi-

tatul, Sibiiului, ba până și pe la noi, de comercianți Români Selișteni. Prin mulțime de comune fruntașe de ale noastre chiar pe aici, pe unde neguțătorii erau numai străini, azi în ușa prăvăliei vezi pe Selișteanul ori Selișteanca în portul lor frumos, răspândiți dela Seliște. În istoria răspândirii negoțului la noi Românii din Ardeal, dl Comșa va ocupa o pagină de aur. D-sa și-a înmulțit azi meritele prin participarea la însemnata întreprindere industrială a dlui Vulcu, a cărei înactivare o sərbătorim.

Dl Ioan Branga, prin o succasă asemănare a armoniei muzicii cu armonia din o corporațiune, cum e d. e. și Direcțiunea unei bănci, inchină pentru direcțiunea „Ardeleniei“, care în frumoasă armonie pune la cale isprăvuri economice financiare, ce ne ridică forțele materiale și autoritatea în afară.

Dl C. Baicu inchină pentru funcționari, pentru dl Vulcu, etc; dl Dr. St. Erdélyi pentru preoți; dl Dr. Pop mulțumește de buna amintire ce i-a făcut Directorul băncii; dl Dr. Dobo pentru Dr. Mihiu; etc.

A fost o seară plăcută. Musica bună a lui Gogi ne-a desfătat cu prea frumoase cântări naționale și populare, și la orele 2 noaptea ne-am despărțit cu plăcute impresiuni.

ȘTIRI DE TOT FELUL

O rugare.

Fiindcă și acum avem încă numeroși printre domni abonați, cari ne-au cerut și primesc foaia, fără a-și fi plătit abonamentul, unii chiar dela început, — rugăm de nou și stăruitor pe binevoitorii nostri abonați, a ne trimite de grabă restanțel.

E toamnă târzie, anul nu a fost rău, mai ales acum e ușor fiecărui econom și cărturar a-și împlini datorințele în dreapta și în stînga: să nu uite dar' nici de plata abonamentului la foaia noastră.

Economii cari au vaci de tras, în loc de boi, nu plătesc dare de drum decât pe jumătate! Dela vicșpanul comitatului s'au trimis la toate comunele lista, în care sunt înșirați toți proprietarii cu vite de tras, și scriși care cu cât e pus la dare. Listele sunt puse la primărie spre vederea tuturor. Primăriile sunt însărcinate, a face cunoscut celor pe care îi privește (adecă proprietarilor de vite de tras), că până la 4 Decembrie pot recura contra dării puse pe ei, dacă se simt neîndreptățiți (dacă-i pus omul la dare pentru patru boi de tras, pe când el are numai doi, ori altfel).

Să face cunoscut celor pe cari îi privește, că ministrul de comerț a hotărît în 1896 (sub Nr. 45.909), din privilegiul unei pricini ajunse la el, că

vacile peste tot nu pot fi socotite ca vite de tras, și așa aceia cari își cărăușesc cu vacile (în loc de boi) nu pot fi puși la dare de drum tot așa ca cei cu cară cu boi (sau căruțe cu cai), ci numai pe jumătate: în loc de 6 coroane cât se dă de boi sau cai, cei cu vaci de tras plătesc numai 3 coroane dare de drum.

Cărturarii noștri se facă cunoscut de grabă acest lucru celor pe care i-ar ști că îi privește, ca până la 4 Dec. să poată face recurs.

Convocare. Domnii membri ai Comitetului „Reuniunii Economice în Orăștie”, sunt prin aceasta invitați la ședința pe Marți în 4 Decembrie n. la orele 2^{1/2} d. a. în localul casinei române.

Boala Țarului. La capătul săptămânii trecute se răspândise știrea din Petersburg, că Țarul a murit. Știrea, primită cu îndoială, s'a dovedit de neadeverată. Telegramele mai nouă vestesc, că Țarul se află mai bine. Țarul are titoidă de intestine dar' deși starea bolnavului e îndestulitoare, medicii se tem să nu se înrăiască de nou, când apoi poate deveni foarte periculoasă.

Datoriile și chizeșile l'au răpus. Boala sinuciderii prinde și între ai noștri, „Tribuna” scrie, că Ioan Hossu, inv. gr.-cat. în pens. din comuna Calacea, cercul Ciachi-Gârboului, în etate de 45 ani, s'a omorât în hotarul Olpretului, venind dela Dej, trăgându-și de 3-ori cu revolverul în cap. Au rămas de el: văduva și 2 copii azezați. Pricina omoririi de sine se spune că a fost: chizeșile și datoriile multe la bănci și apropierea licitării asupra moșioarei sale.

Uciogașii bulgari osândiți. Joi seara, în săptămâna trecută, după orele 10, s'a adus la București judecata în afacerea Bulgarilor cari au omorât în București. Iată osândă ce s'a dat:

În omorirea lui Fitovski vinovatul de căpetenie Hiev a fost osândit la muncă silnică pe viață, ear' tovarășii sei Miteff și Stoiceff la 20 ani muncă silnică pe viață ear' Trifanoff la 2 ani într'un institut de corecțiune (fiind el încă minor.)

În omorul lui Mihăileanu, Dimitroff este osândit la muncă silnică pe viață ear' soții sei Alexoff la 20 ani muncă silnică și Peteff la 5 ani temniță.

În afacerea complotului contra Regelui Carol au fost osândiți Bogdanoff la 10 ani temniță ear' Acelsoff și Dimitroff la 10.000 lei amendă în bani.

Au fost apoi judecați în contumaciam la muncă silnică pe viață mișeii din comitetul macedonean din Sofia, cari conduc aceste fărădelegi și cari n'au fost prinși în Țară, și anume: Sarafoff, Dividoff, Kovaceff, Petroff și Stoianoff ear' Teodoroff, Bosniakoff, Pop-Arsoff, Zamfiroff, Tzekoff, căpitanul Troleff, Burlakoff și Iconoff la 20 ani muncă silnică.

Cei declarați vinovați în omorul lui Mihăileanu au mai fost osândiți și la 10.000 lei despăgubiri familiei ucisului.

Toți au primit osândă liniștiți, numai Alexoff plângea.

Pe temeiul acestei judecăți guvernul bulgar trebuie să pornească și el urmărirea

osândiților din urmă, aflători în Bulgaria. În dată-ce unul din ei ar fi prins în România, va fi aruncat în temniță pe timpul la cât e osândit.

Președintele tribunalului român ce a adus osândă, a primit scrisori dela Bulgari, în care îl amenință cu moarte.

„**În al pământului sîn, zace leul cel bătrân**”... Am trecut într'o zi prin Mesentea, o comună mică românească lângă Teiuș. Cercetând și modesta bisericuță, m'am oprit mișcat înaintea unei cruci de piatră asupra căreia tinerul preot V. Oțoiu îmi atrăsă luarea aminte. E crucea preotului care slujea în această comună în zilele grele ale revoluției din 1848, parochul gr.-or. *Vasile Pop*. De el se face o mică pomenire și în Raportul lui Iancu, și istoria lui pe scurt e aceasta:

În zilele răsmeriței fiind și el dintre preoții români cari sprigineau și agitau mișcarea revoluționară în înțelesul pornirii dela conducătorii români, s'a întâmplat că l'au prins într'o zi husarii trecători pe-acolo. Nelăpădându-se el de neamul seu și de mișcarea lor, husarii l'au luat și l'au ținut cu ei până la Aiud. Aci l'au pus în piață și au încercat bravura de a-i tăia capul din o singură lovitură de sabie. Cel mai încrezut husar și-a tras spada și a dat! I-a tăiat bietului om berigata (înghițitoarea) și o parte de grumaz, dar' nu de tot, cât se-i cadă capul, cum se plănuise. A căzut amețit și husarii l'au lăsat așa. Dacă n'au reușit să-l taie dintr'una, a doua-oară n'au mai dat, poate credeau că și așa e mort. Dar' s'ermanul slujitor al altarului lui D-zeu s'a sculat. S'a vindecat el cum s'a vindecat, bine nu. Când înghița apă, îi curgea o parte afară prin gât-lejul spart. Dar' a trăit încă așa, până în 1859, 11 ani după revoluție.

În anii din urmă a vieții, bătrânul preot și-a făcut până trăia crucea de piatră care se-i fie pusă la cap, și pe dosul crucii a săpat în piatră mândrele cuvinte:

„**În al pământului sîn
Zace leul cel bătrân**”

sigur versuri ce însuși și-le-a făcut, ear' pe fața crucii e numele lui, datul nașterii și al morții.

Pentru gimnasiul din Brad. Mult On D. Petru Călcianariu, avocat în Orșova, a binevoit a ne mai trimite suma de 68 cor. 34 fil. cu mențiunea completării gimnasiului nostru la 8 clase. Spre acest scop, cu totul s'a contribuit 108 coroane 34 fileri. Pri-mească marinosul donator cea mai viasă mulțămită. — Brad, la 21 Noemvrie n. 1900. Georgiu Părău, dir. gimnasial.

Copaci uriași. În Prusia răsăriteană, în ținutul Wehlau, lângă șosea, pe moșia Senter-Krug se află un teiu străvechiu. Copacul e foarte înalt. Colina de verdeață alcătuită de frunzișul lui se începe dela înălțimea de doi metri dela pământ. Trunchiul măsoară din jur în prejur, la înălțimea de un piept de om, 8 metri, ear' vârsta lui e de vre-o

700 de ani. Cu toate acestea acest unchiș-vegetal e bine păstrat. Numele lui e Siebenbruderbaum (copacul celor șapte frați) căci pare alcătuit din 7 trunchiuri. La înălțimea de 4 metri, unde începe a se desface în ramuri, e așezată o bancă, ale cărei margini-sunt îmbrăcate întru câțva de coaja teiului. La rădăcină e o bancă pe care se pot odihni și cei cari nu au putere de-a se sui pe banca de sus.

La intrarea în parcul dela Kadineș se află un stejar gros de 8—9 metri, bătrân de 700 de ani, dar' nu e așa de bine păstrat ca teul mai sus pomenit. Trunchiul e scorburos, având o ușă și o fereastră, ear' în scorbura e loc pentru zece inși.

În ținutul Karthaus la Hoppendorf e alt copac bătrân, vestitul „Fag creț”. Nu e așa de gros, dar' totuși trei bărbați abea îl pot cuprinde cu brațele întinse. Diametrul coroanei copacului e de 40 de metri.

Opreliștea vnzării de beuturi spirtoase în cantine. Ministrul de războiu al republicii franceze, a dat cătră comandantii corpurilor de armată următorul ordin:

„Iubite generale! Conduși de dorința de-a scuti trupele, ce stau sub comanda D-Voastre, de primejdia alcoolismului (beției), capii militari au luat de-o vreme încoace măsuri referitoare la vinderea de beuturi în casarme. Cele mai noue și mai simple măsuri de restricțiune stau în opreliștea de-a se vinde vinars și asemenea licoruri în casarme numai la anumite ceasuri, sau se refer la alegerea unor anumite beuturi spirtoase, a căror vnzare e iertată; altele earăși opresc de tot de-a se vinde alcool în cantine.

Din punctul de vedere al sănătății și al disciplinei este de lipsă a curma aceste deosebiri, a unii prescripțiunile în contra alcoolului și a întinde asupra întregii armate o măsură la fel, care nu se poate restrînge numai asupra unor corpuri de armată.

De aceea am dat hotărîta opreliște de-a se vinde în casarme vinars, licoruri alcoolice sau vre-una din misturile cunoscute sub numele de „apèritif”. Opreliștea aceasta se întinde asupra tuturor cantinelor din casarme și din taberele de manevre. În cantine nu se iartă decât vnzarea beuturilor fermentate: vin, bere, must de mere, must de pere, și beuturile obicinuite (cafea, ciai, lapte, ciocoladă etc.) care nu cuprind alcool.

Vă provoc deci să luați măsurile de lipsă, pentru-ca aceste porunci care sunt a se afișa în toate cantinele, să fie îndată duse în îndeplinire!

Mare nenorocire s'a întâmplat în Moșnița (Bănat) Sămbăta, în 24 Noemvrie n. la 8 ore dimineața. Economul Vlada Secoșan s'a dus să scoată țerigă. (nēsip) pentru drumul

comunei, din gropile de lângă sat: și scoțind din o groapă prea adâncă, deodată se desprinde un țermure, care îl cutropeste astupându-l sub el, și până se vină ajutor, l-au scos mort; pământul i-a frânt toate oasele. Nefericitul era de 28 de ani; au rămas de el soția văduvă și o fetiță orfană de 3 ani.

Cât se pipă în Franția? Statul francez a încasat în anul trecut din vânzarea tutunului respectabila sumă de 329 milioane franci. Tutunul vândut a fost 38.161.627 kgr., ceea ce revine aproape un chilogram de cap de om, socotind și copiii, sau 3 kgr. de fiecare locuitor major.

Trecerea tutunului de cap de locuitor s'a întrecit în timp de 70 ani. Așa în anul 1830 ea era de 352 grame pe om, în 1845 de 529 gr., în 1861 de 763 gr., în 1875 de 840 gr., în 1880 de 907 gr., în 1890 ceva peste 944 gr., iar în anul 1898 de 990 grame.

Vedenie grozavă. Din Viena se scrie: Pantofarul Simacek era foarte jaluz pentru frumoasa și tinera lui femeie. Zilele trecute ca de obicei ea s'a certat cu ea, din pricina geloziei. Femeia în supărarea ei a părăsit casa și abia după trei zile s'a întors la obiditu-i soț. Cum a văzut-o acesta, s'a aruncat în brațele ei și-a rugat-o să meargă să-i aducă un medic, căci el e grozav de bolnav. Femeia s'a dus la doctor. Soțul rămas singur și-a luat cei patru copilași și la fiecare i-a zdrobit capul cu ciocanul. Când s'a întors femeia a înmărmurit la vederea înfiorătorului omor. Când în urmă au venit polițiștii, Simacek le-a strigat din pat: M'a înșelat femeia. Am nebunit.

Cheltuelile statelor mari. În dieta Franței s'a primit bugetul pe anul viitor. El arată că statul va avea cheltueli de 3,548.902.582 franci, iar venituri: 3,549.14.755 franci. Deci cu ceva mai mari venituri ca cheltueli.

Parlamentul Germaniei are și el în desbatere bugetul imperiului, care arată 2,240.947.304 marce la venite și la cheltueli. (E mai mic ca al Franței, pentru-că multe din cheltuelile locale, pe care în Franța le suportă tot statul, în Germania le coper bugetele provinciilor, regate, ducate, în cari Germania e bucătură, respective din care e alcătuită).

Melcii în Franția. În halele centrale din Paris se vând pe fiecare an la 800.000 de kgr. de melci vii. E vorba de melcii mari, goi, de podgorii, cari se cresc și îngrașă mai pretutindene în Franția, dar mai ales sunt vestiți cei din Bourgogne. Aci se cresc și îngrașă după obiceiuri vechi. Pe la sfârșitul verii îi adună în parcuri (pădurici) mici, umbroase și răcoroase, încunjurate c'o opritoare de surcele de rânda și cu un garduț de spini. Ba e și un păzitor, care are grijă să nu scape, pe vremi de ploae, aceste moluște. Îi hrănesc cu cimbrisor și alte plante mirositoare. La sfârșitul toamnei îi adună, împachetează și trimit. În vechime parcurile de

melci le încunjurau cu apă. Ca să-i îngrașă îi puneau în oale de lut și-i hrăneau cu aluat muiat în vin fiert. Melcii erau de cei ce se mănâncă și la noi, dar ajungeau așa de mari, încât în găoacea unora puteau pune un sfert de litru de vin! Cei mai căutați erau din Iliria. Nu-i mâncau ca azi fierți, rasol etc., ci fripti în tigăi de argint și-i mâncau la veselii sub cuvânt că dau gust de beaură.

Moarte. Vasile Basarab, înv. ca soț, Candid Bratu cu tată, cu inima frântă de durere fac cunoscut tuturor consăngenilor și amicilor trecerea din viață a prea iubitei lor soție și sica Maria Basarab născ. Bratu întâmplată Joi seara în 16 Nov. st. v., în al 25-lea an al vieții, în Romos. Fie-i țărina ușoară!

Rugare. Acei Domni, cari au primit liste de colectare pentru Despărțământul Oraștia al Asociației, sunt rugați a retrimite listele în 8 zile la adresa directorului cu ori și care rezultat. Comitetul.

Producțiunea teatrală din Hunedoara.

În 17 Noemvrie n. a. c. ni-s'a dat ocazie, nouă Hunedorenilor, ca să asistăm la o producțiune teatrală, pusă la cale de tinerimea română din loc.

Ca epitropi ai bisericii gr.-or. române din loc, în favorul căreia s'a destinat venitul curat al acestei petreceri, ne ținem de datorință morală a aduce, pe calea aceasta, domnilor diletanți, călduroasele noastre mulțumite pentru zelul și diligența ce și-au pus-o fiecare ca această producțiune teatrală să succedă atât de bine.

O prestațiune mai succesă ca și predașea celor 3 puncte din programul petrecerii acesteia, nu se poate aștepta nici dela cei mai rutinați diletanți.

Atât din punct de vedere moral, cât și material, producțiunea a fost perfect succesă. Toate punctele din program au fost frenetic aplaudate, dovadă că publicul mare, ce literalmente umplea frumoasa sală a hotelului dlui M. Rimbaș, a rămas pe deplin mulțumit.

Nu putem vorbi îndeosebi de fiecare diletant, căci — la dreptul vorbind — nu știm pe care să-l scoatem mai mult în relief: unul ca unul, fiecare s'a achitat pe deplin de rolul său.

Domnii diletanți, cari nu pentru primadată s'au produs pe bină, au dovedit de astă-dată că pe viitor se pot angaja la role cât se poate de grele ca să le poată preda cu deplin succes. Din parte-ne n'avem cuvinte în de-ajuns, prin cari să-i îndemnăm ca să nu părăsească această frumoasă inclinare ce o au, din contră dorim să-i vedem cât mai des procurându-ne seri plăcute cum a fost și cea din 17 n. l. c.

După producțiune a urmat dans, care cu multă animație a durat până aproape de zorile zilei.

Venitul curat material, ce s'a constatat cu această ocazie, atinge aproape însemnata cifră de 200 coroane.

Vă mulțumim, domnilor diletanți, pentru interesul ce-l arătați causei românești în genere, iar bisericii noastre gr.-or. în special. Credem că exprimăm o dorință a tuturor Hunedorenilor, când vă zicem din inimă: »Să vă vedem pe bină și la Crăciun!«

Hunedoara, 26 Noemvrie n. 1900.

Pentru epitropia bis. gr.-or. Alexandru Dima a Evuții și Simeon Chirca.

FELURIMI

Luptă cu un urs. „Universului“ i-se scrie din Buzău: Mai mulți locuitori fruntași din comuna Goidești, localitate în apropiere de graniță, văzând marile stricăciuni, ce li-se fac de urși cari sunt numeroși în pădurile din acea parte și le răpesc vitele dela pășune în chiar toiu verii, s'au hotărât a face o mare vânătoare, spre a stirpi acele fioroase animale. Acea vânătoare s'a făcut în primele zile ale lunii curente, în marile păduri ale fraților Carp, de pe teritoriul acelei comune.

Se știe, că vânătoarea de urși este dintre cele mai primejdioase și spre a ataca aceste animale, se cere multă grijă și curagiu. Nicolae I. Moaică, unul dintre vânători, văzând venind spre el un urs, se ascunse după un copac, de unde trase un foc de pușcă, și avu bucuria a vedea fiara culcată la pământ. Crezând, că l'a ucis, vânătorul se și apropie de urs, pentru a-l trage la lumină și a-i lua pielea: avu însă spaimă a vedea, că ursul nu numai că nu era mort, dar la vederea lui s'a sculat în labele dindărăt și s'a repezit la el.

Detunătura armei, mugetul fiarei rănite și țipetele lui Nicolae Moaică, atrăseseră pe ceilalți vânători, cari alergând în ajutorul tovarășului lor, văzură cu groază pe urs cum cu furie strângea în brațe și mușca cu gura pe nefericitul Nicolae, care părea a fi un cadavru. Cu 2 gloanțe ei reușiră a omorî bestia sălbatică și cu mare greutate scoaseră din ghiarele întepenite ale ursului pe tovarășul lor, care nu mai da nici un semn de viață. Grav rănit, cu oasele zdrobite, Nicolae I. Moaică se află astăzi în căutarea spitalului rural „Nifon“, unde grația îngrijirilor medicale ce i-se dă, se speră a i-se scăpa viața.

*

Peste mare într'o luntre. Căpitanul dela marina daneză, Iohansen, este singurul, care a îndrăsnit a trece Oceanul din Europa la America într'o luntre cu vâsle. Căpitanul Iohansen, astă-vară, ca comandant al unui vapor englez, a dat pe mare de un vapor fără stăpân încărcat cu metale: Acest vapor l'a luat cu sine la Gibraltar, unde bogățiile aflate au fost licitate de autorități, iar Iohansen din banii încasați a căpătat și el o sumă frumoasă. El atunci se hotărî, să-și caute rudele în Florida. Lua cu sine o luntre pentru două persoane, să provăză cu hrană pe timp de 60 zile și plecă din Gibraltar cu fiul său de 12 ani. În drumul lor au trecut pe lângă insulele Canare și Cuba, ajungând după 59 de zile la Florida.

Comitetul de redacție:

Președinte: **Dr. Ioan Mihai.**

Membrii: **Dr. St. Erdelyi, Ioan Mihai, Danil David și Constantin Baicu.**

Proprietar - editor: **IOAN MIHAIU**

Redactor respons.: **IOAN MOȚA**

Ori-ce inserțiuni și reclame la acest loc, pe coloană mică, se publică pentru numai 1 cr. șirul!

Inserțiuni mici.

Cei-ce aveți oare-ce de vândut sau de cumpărat, vestiți publicul prin foaie, și ajungeți mult mai curând la scop!

Nou croitor.

Subscrisul reintors dela Budapesta și din alte orașe mari, în cari am lucrat în croitorii de întâiul rang, m'am așezat în Orăștie și mi-am deschis croitorie proprie.

Rog onoratul public din Orăștie și jur, a mă onora cu comande, pe care le voi executa spre cea mai deplină mulțumire, după cea mai nouă modă și cu eleganță.

Prețuri moderate.

Locuința: Piața-mică, față de poliție, în casele negustorului Dörner.

Cu toată stima

Ioan Muntean,
croitor în Orăștie.

(129)

Călocat de rufe

și
curățire de haine

Subscrisa, venită din Viena și așezată stabil în Orăștie, primesc pentru *călocat și întărit*, rufe de bărbați și dame dându-le lustru frumos după *modă neză*. Rufele ne

Asemenea primesc spre *curățire de pete* tot felul de vestminte.

Ana A. Chirca
locuința în *edsarmă* (Wachgebäude).

B. Stelescu,

pictor, vopsitor, poleitor și glasseur

Aduc la cunoștința onoratului public din Orăștie și jur, că ase-

zându-mă cu locuința în acest oraș, primesc ori-ce lucru de *pictorii case*, precum și *vopsitorie de fatade, usi, ferest* ori-ce lucru de această natură sunt conduse în oraș și ca lucru pret.

Unându-mi toate sistemele de a satisface pe deplin pe onorații mei clienți, rog să fiu onorat cu comande multe.

Lucrările executate de mine vor fi solide, elegante și durabile.

B. Stelescu,

pictor - vopsitor

Strada mare a Timarilor, 17 b.

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Capital social: cor. 500.000. Fonduri de rezervă: cor. 275.000.

(92)

Depuneri: cor. 1.750.000.

9—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

- 1) acordă împrumuturi cu interese de 8%^o;
- 2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5 ¹/₂, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%^o;
- 3) cumpără și vinde realități;
- 4) cumpără și vinde mărfuri și produse;
- 5) arăndează și exarăndează realități;
- 6) cumpără și vinde efecte publice;
- 7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

Ori-ce atacere se poate rezolva verbal în biroul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1900.

Direcțiunea.

SCÂNDURI ȘI LEMNE DE ZIDIRI

ȘI ȚIGLĂ DE COPERIT!

Cel mai bogat deposit de **scânduri**, precum și de **lemne de tot felul trebuincioase la zidiri**, cum sunt grinzi, tâlpi, câpriori etc. este în Orăștie și Deva, depositul subscrisului.

Arangeat de nou, și provăzut cu bogat material, garantat de calitatea cea mai bană, îmbiu onorațiilor cumpărători material bun, *cu cele mai ieftine prețuri posibile!*

Asemenea am în deposit *țigla de copertit* din renumita fabrică a lui **Ugron**. Țigla groasă cu dungi ce se încheie una într'alta și țigla simplă. Amândouă felurile foarte trainice și cu prețuri moderate.

Cu toată stima

Ignatz Kotzander

(109) 5-10

În Orăștie: în grădina dlui C. Baicu, peste drum dela moara orașului!

Reuma-Geist

se numește

un fel de medicament, care la expoziția higienică ținută la anul 1895 în Cairo și la 1896 în Londra, a fost distins cu medalie de aur și cu medalie de onoare. Acest medicament a fost aprobat de cei mai distinși medici și se întrebunțează în cele mai mari spitale. El are o influență repede asupra ori-cărei părți a corpului, și anume contra reumatismului, nervosității, podagrei, ișias și asthma.

Influența lui în unele cazuri este așa de extraordinară, că și la boale mai învechite, dacă se întrebunțează și numai odată, înceată ori-ce durere.

Durerea de dinți și de cap înceată în 5 minute!

Prețul unei sticle, cu îndrumările de lipsă, este 1 coroană, calitate mai tare 2 coroane 40 fileri.

Deposit principal în Budapesta, la farmacia dlui **Iosif Török**, Király-utca 12, și la dl Dr. A. Egger, Váci-körut 17, precum și în toate celelalte farmacii din capitală și provincie, și la producătorul

WIDDER GYULA

farmacist,

Sátorajja-Ujhely.

Comande din afară se efectuează repede și cu acurateță.

Deposit în Orăștie la dl **Iosif Graffius**, în Sibiu la **I. C. Molnar**, **Heinrich Gottlieb** și **E. Rumler**, în Sâs-Sebes la **Ludvig Binder** și **W. Lederbilger**.

„Minerva“

Institut Tipografic

Orăștie.

Se recomandă a executa următoarele:

- Opuri, Broșuri și Placate
- Bilete de logodnă și cununie
- Carte și epistole

☆ Circulare ☆
& preț-curenturi

Note, Bilete de vizită după plac și cerere
Registre și imprimare
Anunțuri
Compturi și Adrese
Bilanțuri etc. etc.

Comande din afară se efectuează repede!

Această tipografie e provăzută cu cele mai bune mijloace tehnice și fiind bine asortată cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne, e pusă în pozițiune de a pute executa ori-ce comandă prompt și cu cea mai mare acurateță!